

Praten over de wereld

Gesprekken aan tafel leggen de basis

Waar ouders thuis met hun jonge kinderen over praten draagt in hoge mate bij aan het welzijn van kinderen, hun algemene ontwikkeling en hoe gemakkelijk zij op school meekomen. Wanneer (voor)school en ouders de krachten bundelen komt dat kinderen ten goede. Lees hoe gezamenlijke ouderbijeenkomsten en tien tips voor gesprekken met kwaliteit de ouderbetrokkenheid positief blijken te bevorderen.

Akke de Blauw en Eefje van der Zalm zijn als docent-onderzoekers werkzaam bij de Marnix Academie in Utrecht

Praten met kinderen, dat doen we allemaal. Thuis praten ouders met kinderen en in de (voor)school en kinderopvang doen beroepskrachten dat. In gesprekken leggen we de basis van alle kennis die een kind opbouwt. In gewone gesprekken die, als je ze nader bekijkt, heel leerzaam blijken te zijn. Heel gewoon en toch bijzonder. De vraag die we ons als opvoeders kunnen stellen is of we wel voldoende aandacht hebben voor deze huis-, tuin-, en keukengesprekken. Hoe vaak zijn er niet belemmerende factoren, en hebben we met onze drukke levens te weinig tijd? In een samenwerkingsproject met (voor)scholen en kinderopvang in Utrecht en Zwijndrecht hebben

we gesprekken thuis in de schijnwerpers gezet en hebben we op ouderbijeenkomsten samen met uitgenodigde ouders stilgestaan bij hoe je kinderen het beste aan de praat krijgt, welke gespreksonderwerpen geschikt zijn, wat kinderen boeiend vinden, en hoe je ze als ouders kunt stimuleren. Tien tips voor ouders over praten over de wereld zijn door de ouders 'getest' en nuttig, handig en belangrijk bevonden. Alle (voor)scholen en kinderdagverblijven in Nederland kunnen

Timo (net 4 jaar geworden) zit met zijn zusje van 2 jaar en zijn ouders aan de avondmaaltijd.

Vader: 'En wat hebben we zo straks gedaan voordat we een boterham gingen eten? Waar zijn we naar toe geweest?'

Moeder: 'Dat weet ik nog niet. Dat heb ik nog niet gehoord.'

Timo: 'Uhh ik weet het niet.'

Vader: 'Wat heb je gezien? Twee hele grote...?!'

Timo: 'Brandauto's!'

Moeder: 'Brandweerauto's? Ja, echt waar?'

Timo: 'Eén die bijna hetzelfde is mijn brandweerauto.'

Moeder: 'Hey, en was er brand dan?'

Timo: 'Nee die waren aan het sporten.'

Moeder: 'Oh? Hier?' (knikt naar links) 'Op het voetbalveld?'

Vader: 'Ze waren aan het voetballen, hè?'

Timo: 'Ja. Ze moesten een beetje fit zijn!'

Moeder: 'Dat hebben we nog nooit eerder gezien toch? Hier. Brandweermannen op het sportveld. Of wel?'

Timo: (schudt nee)

Moeder: 'Nee, ik nog nooit. Alleen daar!' (wijst met haar arm naar rechts) 'Bij de brandweerkazerne.'

Timo: 'Ja, toen waren d'r, een auto kapot. Die was geboemst tegen een andere auto aan.'

Moeder: 'Oh, bij de open dag? Ja, bij die brandweerauto's. Bij de open dag ja. Toen waren er een paar tegen elkaar aan gereden. Lag er één op z'n kop.'

• Isabel Nabuis Fotografie

profiteren van de ervaringen en van kant-en-klaar materiaal om ouders te stimuleren, ontwikkeld in samenwerking met de praktijk, door de Marnix Academie in Utrecht. De materialen zijn te vinden op: www.uitdagentotgesprek.nl

Partnerschap werkt van twee kanten

Het belang van ouderbetrokkenheid voor het welzijn van kinderen staat als een paal boven water. Ouderbetrokkenheid heeft een positief effect op het functioneren van kinderen: het is gunstig voor leerprestaties, gedrag en werkhouding. Een gezamenlijke inspanning van onderwijs en ouders is de beste remedie tegen achterstanden. Het *Taalcurriculum Utrecht* (Van de Mortel & Kaskens, 2011) dringt bijvoorbeeld sterk aan op partnerschap. Kinderopvang, onderwijs en ouders hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en de educatie van kinderen. Dat is ook het uitgangspunt geweest van het project van de Marnix Academie.

Stimulerende thuisomgeving

Een stimulerende thuisomgeving is een goede start voor later schoolsucces. Veel voorlezen dus? Nou ook. Maar niet alleen! Wat we onder een stimulerende thuisomgeving kunnen verstaan betreft verschillende aspecten, niet alleen veel voorlezen. Het gaat om allerlei soorten activiteiten. Als die

Project ouders en instellingen

Hoe vergroot je de ouderbetrokkenheid en zorg je tegelijkertijd voor een stimulerende taalomgeving thuis en op de (voor)school? We weten dat een nauwe samenwerking tussen ouders en instellingen voor kinderopvang en onderwijs de kansen op een voorspoedige ontwikkeling vergroten. Maar hoe doe je dat? Dit heeft de Marnix Academie uitgezocht in een project waarvoor zij een subsidie heeft verkregen via RAAK-Publiek. Professionals van enkele Utrechtse en Zwijndrechtse voor- en vroegscholen en hebben samen met onderzoekers uitgezocht hoe we ouders kunnen aanzetten tot een grotere ouderbetrokkenheid. Het resultaat? Een concrete aanpak die overdraagbaar is (website) naar (voor)scholen en gezinnen binnen en buiten de deelnemende regio's.

Het projectteam:

Professionals van Doerak, Dribbel, Margrietje, de Margrietschool, de Kim en de Twee Wieken uit Zwijndrecht en Peuterpark en de Piramide uit Utrecht, docent-onderzoekers van het Marnix Onderwijscentrum en van het lectoraat Interactie en taalbeleid van de Marnix Academie in Utrecht.

maar gepaard gaan met geïnteresseerde uitwisseling tussen volwassenen en kinderen, met veel boeiende gesprekken dus, waarin *als vanzelf* vele nieuwe woorden opduiken (zie bijvoorbeeld Henrichs, 2010). Veel kinderen in Nederland hebben een meertalige achtergrond. Op zich, blijkt uit onderzoek uitgevoerd in Nederland, is dit geen belemmering voor een stimulerende >>

In gesprekken leg je de basis van alle kennis die een kind opbouwt

Praten met kinderen over de wereld: tien tips voor ouders

- 1. Kies een goed moment!** Neem elke dag de tijd voor een gesprek maar zoek je eigen goede moment. Aan tafel, achterop de fiets, meteen na school. Kies als gezin je eigen moment.
- 2. Wat boeit ze?** Geen kind is gelijk. Wat een kind boeiend vindt (en waar hij/zij waarschijnlijk graag over zal praten!) hangt van je kind af. Ken je je kind?
- 3. Waarom doen mensen zo?** Help je kinderen andere mensen en kinderen te begrijpen door met ze over bedoelingen en mogelijke motieven te praten. Geef zelf het voorbeeld.
- 4. Geen een-, maar tweerichtingsverkeer.** Praat *met* elkaar, niet alleen *tegen* elkaar.
- 5. Samen op zoek naar het antwoord.** Een kind kan moeilijke vragen stellen, soms weet je zelf het antwoord niet. Geeft niet. Zoek samen antwoorden.
- 6. Wees niet te bang voor te moeilijk!** Denk niet te snel dat een onderwerp te moeilijk is voor je kind. Je bent er zelf bij om het in eigen woorden uit te leggen. En, het is goed voor hun woordenschat!
- 7. Wat ik nou toch heb meegemaakt!** Als je graag hoort wat je kind allemaal meegemaakt heeft, geef dan zelf het voorbeeld. Vertel ook jouw verhaal.
- 8. En wat heb jij beleefd?** Als het gebruikelijk is dat jij je verhaal vertelt, dan zal je kind ook eerder zelf zijn of haar verhaal willen doen.
- 9. Hun eigen verhaal.** Elk kind heeft zijn eigen manier van zeggen. Geef kinderen de ruimte voor een eigen verhaal.
- 10. Morgen, overmorgen en de rest van het leven.** Praat ook eens over wat nog komen gaat, en 'later'.

De tips voor ouders zijn ontleend aan het onderzoek van Beals (Snow & Beals, 2006) naar tafelgesprekken en bewerkt voor de Nederlandse situatie. Zie voor meer informatie over deze tips: www.uitdagentotgesprek.nl

thuisomgeving (Scheele, Leseman, & Mayo, 2010). Waar het om draait is opnieuw de kwaliteit van de interactie met kinderen. Kinderen moeten gelegenheid krijgen en uitgedaagd worden om taal en kennis actief te verwerven, thuis en op de

(voor)school (zie ook het artikel *Weinig taal, toch in gesprek*, HJK september 2014). Uit onderzoek van Beals (Snow & Beals, 2006) naar gesprekken aan tafel tussen ouders en jonge kinderen in relatie tot hoe zij later op school functioneren blijken de volgende elementen van gesprekken belangrijk: ouders en kinderen moeten hun verhaal kunnen doen, hun belevenissen kunnen

vertellen en er moet gelegenheid zijn om elkaar uitleg te geven en om uitleg te vragen.

Gewoon en bijzonder

Wat is er nu zo bijzonder, belangrijk, of leerzaam aan een gewoon gesprek? In het gesprek van Timo met zijn ouders (zie kader op pagina 10) zien we de vader enige moeite moeten doen om

Als instelling en ouders samenwerken heeft dat meer effect op de ontwikkeling

• Human Touch Photo

Timo aan het vertellen te krijgen. Spontaan had Timo er op dat moment even helemaal niet aan gedacht, maar als het gesprek eenmaal over brandweerauto's gaat (dezelfde die hij heeft!) en over brandweermannen op het voetbalveld, en zijn moeder zich daar over verbaast, denkt hij dat ze dat voetballen doen omdat ze 'fit' moeten zijn. Moeder breidt het gesprek uit en merkt op dat zij die brandweermannen eerder elders heeft gezien namelijk op de 'open dag' in de 'brandweerkazerne'. Zie hoe hier in dit kleine gesprekje *tijd en plaats* aan de orde komen. Het gaat over vanmorgen ('voordat we een boterham gingen eten') en over laatst ('op de open dag') en het

en met elkaar en met de school in gesprek gaan. Naast een aanpak voor ouders is het belangrijk om ook te werken aan gesprekken voeren met kinderen in de voor- en vroegschool. Zowel op school als thuis samenwerken aan gesprekken voeren met kinderen levert mooie resultaten op. Wanneer instelling en ouders samenwerken, blijkt dat meer effect op de ontwikkeling te hebben dan wanneer de instelling alleen werkt (Blok et al., 2005). Hierover en over de aanpak voor professionals is ook te lezen in het artikel: *Weinig taal, toch in gesprek* (HJK september, 2014). Waar we evaluerend het meest tevreden over zijn? Ouders gaan het belang van gesprekken voeren met hun kind beseffen. Zij blijken het een meerwaarde te vinden om dit samen met de pedagogisch medewerkers of leerkrachten uit te werken. Daarnaast zijn we verheugd dat het ons gelukt is om de belangrijke elementen – ouderbetrokkenheid, partnerschap en een stimulerende taalomgeving bieden – met elkaar te verbinden. ☀

Leestips

- Kennislink is een toegankelijke site die wetenschappelijke informatie leesbaar maakt voor een breed publiek. In de rubriek *Taal & Spraak* verschijnen regelmatig actuele onderzoeksresultaten over eerste en tweede taalverwerving, de rol van ouders en meertaligheid, zie www.kennislink.nl
- Van der Linden, E., & Kuiken, F. (2012). *Het succes van tweetalig opvoeden. Gids voor ouders en opvoeders*. Leuven: Acco.
Een toegankelijk geschreven boek met veel wetenswaardigheden ook over eerste taalontwikkeling.
- Tips voor tafelgesprekken door ouders, zie www.uitdagentotgesprek.nl

Literatuur

- Blok, H., Fukkink, R.G., Gebhardt, E.C. & Leseman, P.P.M. (2005). The relevance of delivery mode and other programme characteristics for the effectiveness of early childhood intervention. *International Journal of Behavioral Development* 2005, 29 (1), 35-47.
- Zalm van der E. & Damhuis, R., (2014). *Weinig taal, toch in gesprek*. HJK 42 (1), 22-25.
- Henrichs, L.F. (2010). *Academic language in early childhood interactions. A longitudinal study of 3- to 6-year-old Dutch monolingual children*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Mortel, K. van de, Kaskens, J. (2001). *Taalcurriculum Utrecht. Taalonderwijs in Utrecht van 2 tot 8 jaar*. Utrecht: CPS.
- Scheele, A.F., Leseman, P.P.M., & Mayo, A.Y. (2010). The home language environment of mono- and bilingual children and their language proficiency. *Applied Psycholinguistics*, 31, 117-140.
- Snow, C.E., & Beals, D.E. (2006). Mealtime Talk That Supports Literacy Development. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 111, 51-66

Waar het om draait is de kwaliteit van de interactie met kinderen

gaat over verschillende locaties: het voetbalveld gelegen opzij van het huis en de brandweerkazerne aan de andere kant verderop ('daar'). Nieuwe begrippen passeren de revue en worden uitgewisseld: fit, brandweerkazerne, open dag. Kortom, een gewoon gesprek en toch heel rijk.

De ouderbijeenkomsten

Samen met de mensen van de werkvloer zijn ouderbijeenkomsten ontwikkeld. In deze bijeenkomsten maken ouders kennis met de tips voor gesprekken met kinderen. Ouders maken kennis met de ideeën achter de tips, en kiezen hun favoriete tip waarover ze meer willen weten